

Sprawozdanie końcowe urzędnika przeprowadzającego spotkanie wyjaśniające ⁽¹⁾**Sprawa AT.37956 – Pręty zbrojeniowe okrągłe**

(2020/C 312/06)

1. Projekt decyzji sporządzono w celu ponownego przyjęcia wcześniejszej decyzji Komisji z dnia 30 września 2009 r. („decyzja z 2009 r.”) ⁽²⁾, której nieważność stwierdził Trybunał Sprawiedliwości w 2017 r., a w drodze której ponownie przyjęto z kolei wcześniejszą decyzję z dnia 17 grudnia 2002 r. („decyzja z 2002 r.”) ⁽³⁾, której nieważność stwierdził Sąd w 2007 r.
2. W projekcie decyzji stwierdzono, że w latach 1989–2000 na włoskim rynku stalowych prętów zbrojeniowych okrągłych funkcjonował kartel, co stanowi naruszenie art. 65 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali („traktat EWWiS”). Adresatami decyzji jest pięć przedsiębiorstw (zwanym łącznie „stronami”):
  1. Alfa Acciai S.p.A. („Alfa”);
  2. Feralpi Holding S.p.A. („Feralpi”);
  3. Ferriere Nord S.p.A. („Ferriere Nord”);
  4. Partecipazioni Industriali S.p.A. in Amministrazione Straordinaria – wcześniej Riva Fire S.p.A. („Partecipazioni Industriali”); oraz
  5. Ferriera Valsabbia S.p.A. i Valsabbia Investimenti S.p.A. (łącznie „Valsabbia”).
3. Po przyjęciu przez Trybunał Sprawiedliwości wyroków z dnia 21 września 2017 r. („wyroki z dnia 21 września 2017 r.”) ⁽⁴⁾ stwierdzających nieważność decyzji z 2009 r. Komisja wznowiła postępowanie w sprawie AT.37956 – Pręty zbrojeniowe okrągłe. Aby zrozumieć projekt decyzji, należy przypomnieć sobie przebieg tego postępowania:
  - decyzja z 2002 r. dotyczyła ośmiu włoskich producentów stalowych prętów zbrojeniowych okrągłych do betonu oraz włoskiego stowarzyszenia producentów stali Federacciai. W dniu 25 października 2007 r. Sąd stwierdził nieważność tej decyzji, ponieważ wskazana w niej podstawa prawna, tj. przepisy art. 65 traktatu EWWiS, nie obowiązywała już w chwili przyjęcia tej decyzji ⁽⁵⁾. Decyzja z 2002 r. pozostała wiążąca w zakresie, w jakim dotyczyła stowarzyszenia Federacciai, które nie złożyło do Sądu wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji,

⁽¹⁾ Na podstawie art. 16 i 17 decyzji 2011/695/UE Przewodniczącego Komisji Europejskiej z dnia 13 października 2011 r. w sprawie funkcji i zakresu uprawnień urzędnika przeprowadzającego spotkanie wyjaśniające w niektórych postępowaniach z zakresu konkurencji (Dz.U. L 275 z 20.10.2011, s. 29) („decyzja 2011/695/UE”).

⁽²⁾ Decyzja Komisji C(2009) 7492 final z dnia 30 września 2009 r. w sprawie naruszenia art. 65 Traktatu EWWiS (COMP/37.956 – Pręty zbrojeniowe okrągłe, ponowne przyjęcie) zmieniona decyzją Komisji C(2009) 9912 final z dnia 8 grudnia 2009 r. w sprawie postępowania na podstawie art. 65 Traktatu EWWiS (Sprawa COMP/37.956 – Pręty zbrojeniowe okrągłe, ponowne przyjęcie), streszczenie opublikowano w Dz.U. C 98 z 30.3.2011, s. 16. Sprawozdanie końcowe urzędnika przeprowadzającego spotkanie wyjaśniające z dnia 22 września 2009 r. w sprawie COMP/37.956 – Pręty zbrojeniowe okrągłe, ponowne przyjęcie (Dz.U. C 98 z 30.3.2011, s. 14).

⁽³⁾ Decyzja Komisji 2006/894/WĘ z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie postępowania na podstawie art. 65 Traktatu EWWiS prowadzonego przeciwko Alfa Acciai S.p.A., Feralpi Siderurgica S.p.A., Ferriere Nord S.p.A., IRO Industrie Riunite Odolesi S.p.A., Leali S.p.A., Acciaierie e Ferriere Leali Luigi S.p.A. w likwidacji, Lucchini S.p.A., Siderpotenza S.p.A., Riva Acciaio S.p.A., Valsabbia Investimenti S.p.A., Ferriera Valsabbia S.p.A. oraz zrzeszeniu przedsiębiorców Federacciai, Federacji Hut Włoskich (sprawa C.37.956 – Pręty zbrojeniowe okrągłe) (Dz.U. L 353 z 13.12.2006, s. 1). Sprawozdanie końcowe urzędnika przeprowadzającego spotkanie wyjaśniające z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie COMP/37.956 – Pręty zbrojeniowe okrągłe (Dz.U. C 303 z 13.12.2006, s. 2).

⁽⁴⁾ Wyroki w sprawach: Feralpi Holding/Komisja, C-85/15 P, EU:C:2017:709; Ferriera Valsabbia, Valsabbia Investimenti/Komisja, C-86/15 P oraz Alfa Acciai/Komisja, C-87/15 P, EU:C:2017:717; Ferriere Nord/Komisja, C-88/15 P, EU:C:2017:716; Riva Fire/Komisja, C-89/15 P, EU:C:2017:713.

⁽⁵⁾ Wyroki w sprawach: SP Leali, Acciaierie e Ferriere Leali Luigi, IRO, Lucchini, Ferriera Valsabbia, Valsabbia Investimenti i Alfa Acciai/Komisja, T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 i T-98/03, EU:T:2007:317; Riva Acciaio/Komisja, T-45/03, EU:T:2007:318; Feralpi Siderurgica/Komisja, T-77/03, EU:T:2007:319; Ferriere Nord/Komisja, T-94/03, EU:T:2007:320. Traktat EWWiS, który podpisano w 1952 r. na 50 lat, przestał obowiązywać w dniu 23 lipca 2002 r.

- w drodze decyzji z 2009 r. Komisja ponownie przyjęła decyzję, w której stwierdziła naruszenie, i nałożyła grzywny na osiem przedsiębiorstw, które zaskarżyły decyzję z 2002 r.⁽⁶⁾ Wszystkie te przedsiębiorstwa wniosły o stwierdzenie nieważności decyzji z 2009 r. do Sądu, który podtrzymał tę decyzję i nieznacznie obniżył grzywnę dla dwóch przedsiębiorstw („wyroki z dnia 9 grudnia 2014 r.”)⁽⁷⁾. Od wyroków z dnia 9 grudnia 2014 r. odwołało się pięć z ośmiu przedsiębiorstw. Decyzja z 2009 r. pozostała wiążąca w zakresie, w jakim dotyczyła trzech przedsiębiorstw, które nie odwołały się od wyroków z dnia 9 grudnia 2014 r.⁽⁸⁾
- w dniu 21 września 2017 r. Trybunał Sprawiedliwości uchylił wyroki, stwierdzając nieważność decyzji z 2009 r. w zakresie, w jakim dotyczyła ona skarżących. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że decyzja z 2009 r. stanowiła naruszenie podstawowego wymogu proceduralnego, który wynika z przepisów rozporządzenia nr 1/2003 i rozporządzenia nr 773/2004⁽⁹⁾, ponieważ nie przeprowadzono żadnego spotkania wyjaśniającego co do istoty sprawy z udziałem organów ochrony konkurencji państw członkowskich. Organy ochrony konkurencji państw członkowskich nie zostały rzeczywiście zaproszone uczestniczenia w spotkaniu wyjaśniającym w dniu 13 czerwca 2002 r., które dotyczyło istoty sprawy i które przeprowadzono przed wygaśnięciem traktatu EWWiS⁽¹⁰⁾. Organy te zostały zaproszone do uczestnictwa w drugim spotkaniu wyjaśniającym w dniu 30 września 2002 r., ale przedmiotem tego spotkania były wyłącznie skutki prawne wygaśnięcia traktatu EWWiS dla dalszego przebiegu postępowania.
4. W piśmie z dnia 15 grudnia 2017 r. Dyrekcja Generalna ds. Konkurencji („DG ds. Konkurencji”) wyjaśniła każdej ze stron wnioski, które wyciągnęła na podstawie wyroków z dnia 21 września 2017 r., oraz podstawę, na której zamierzała wznowić postępowanie w celu wypracowania ostatecznego stanowiska w sprawie. W piśmie wyjaśniono, że zgodnie z wyrokiem Sądu w sprawie *Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja* („orzecznictwo PVC II”) wydanym po unieważnieniu decyzji Komisji postępowanie należy wznowić od momentu, w którym wykryto naruszenie procedury⁽¹¹⁾. W przedmiotowej sprawie stwierdzenie nieważności decyzji z 2002 r. nie wpłynęło na czynności przygotowawcze przez przyjęciem decyzji, lecz jedynie na spotkanie wyjaśniające. W tych samych pismach zwrócono się odpowiednio do poszczególnych adresatów decyzji o wskazanie, czy chcieliby uczestniczyć w nowym spotkaniu wyjaśniającym, które byłoby poświęcone również istocie sprawy. Wszystkie strony odpowiedziały w dniu 1 lutego 2018 r. i wyraziły chęć uczestnictwa w spotkaniu wyjaśniającym.
5. W kolejnych pismach z dnia 22 marca 2018 r. i z dnia 13 kwietnia 2018 r. DG ds. Konkurencji wyjaśniła, że właściwą podstawą prawną do oceny naruszenia jest art. 65 traktatu EWWiS, natomiast po jego wygaśnięciu właściwą podstawą prawną do prowadzenia postępowania jest rozporządzenie nr 1/2003. W pismach wyjaśniono również, że w razie przyjęcia w tej sprawie nowej decyzji o nałożeniu grzywnien Komisja zastosowałaby się do wytycznych w sprawie metody ustalania grzywnien z 1998 r. oraz do swoich ustaleń przedstawionych w pismach z dnia 30 czerwca 2008 r. (zgodnie z którymi Komisja nie nałoży grzywnien przewyższających te nałożone w 2002 r.).
6. Na wniosek przedsiębiorstw Alfa i Valsabbia DG ds. Konkurencji powiadomiła strony, że przed nowym spotkaniem wyjaśniającym organy ochrony konkurencji państw członkowskich otrzymały pisemne zgłoszenie zastrzeżeń, uzupełniające pisemne zgłoszenie zastrzeżeń i odpowiedzi na te zgłoszenia wraz z pismami z dnia 15 grudnia 2017 r., odpowiedziami na te pisma i pismami z dnia 22 marca 2018 r.

⁽⁶⁾ Tj. 1) Alfa Acciai S.p.A.; 2) Feralpi Holding S.p.A. (wcześniej Feralpi Siderurgica S.p.A.); 3) Ferriere Nord S.p.A.; 4) IRO Industrie Riunite Odolesi S.p.A.; 5) Leali S.p.A. i Acciaierie e Ferriere Leali Luigi S.p.A. in liquidazione; 6) Lucchini S.p.A. i S.P. S.p.A. in liquidazione (wcześniej Siderpotenza S.p.A.); 7) Riva Fire S.p.A. (wcześniej Riva Acciaio S.p.A.); oraz 8) Ferriera Valsabbia S.p.A. i Valsabbia Investimenti S.p.A.

⁽⁷⁾ Wyroki w sprawach: Leali i Acciaierie e Ferriere Leali Luigi/Komisja, T-489/09, T-490/09 i T-56/10, EU:T:2014:1039; IRO/Komisja, T-69/10, EU:T:2014:1030; Feralpi/Komisja, T-70/10, EU:T:2014:1031; Riva Fire/Komisja, T-83/10, EU:T:2014:1034; Alfa Acciai/Komisja, T-85/10, EU:T:2014:1037; Ferriere Nord/Komisja, T-90/10, EU:T:2014:1035; Lucchini/Komisja, T-91/10, EU:T:2014:1033; Ferriera Valsabbia S.p.A. i Valsabbia Investimenti S.p.A./Komisja, T-92/10, EU:T:2014:1032. Sąd obniżył grzywnę nałożoną na przedsiębiorstwo Riva Fire o 3 % i grzywnę nałożoną na przedsiębiorstwo Ferriere Nord o 6 %.

⁽⁸⁾ Do trzech przedsiębiorstw, które nie wniosły odwołań, należą: IRO Industrie Riunite Odolesi S.p.A. („IRO”), Ferriere Leali Luigi S.p.A. („Leali”) i Lucchini S.p.A. – wcześniej Siderpotenza S.p.A. („Lucchini”). Zob. również wyrok w sprawie Lucchini/Komisja, T-185/18, EU:T:2019:298.

⁽⁹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz.U. L 1 z 4.1.2003, s. 1) („rozporządzenie nr 1/2003”); rozporządzenie Komisji (WE) nr 773/2004 z 7 kwietnia 2004 r. odnoszące się do prowadzenia przez Komisję postępowań zgodnie z art. 81 i art. 82 Traktatu WE (Dz.U. L 123 z 27.4.2004, s. 18) („rozporządzenie nr 773/2004”).

⁽¹⁰⁾ W traktacie EWWiS, zgodnie z którym Komisja ma wyłączną kompetencję w zakresie stosowania reguł konkurencji, nie przewidziano takiego uczestnictwa.

⁽¹¹⁾ Wyroki w sprawie *Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja*, C 238/99 P, C 244/99 P, C 245/99 P, C 247/99 P, C 250/99 P do C 252/99 P i C 254/99 P, EU:C:2002:582, pkt 70–76.

7. W nowym spotkaniu wyjaśniającym, które odbyło się w dniu 23 kwietnia 2018 r., uczestniczyły cztery z pięciu stron: Alfa, Feralpi, Ferriere Nord i Valsabbia.
8. W nowym spotkaniu wyjaśniającym nie uczestniczyło przedsiębiorstwo Partecipazioni Industriali⁽¹²⁾. Na wniosek Partecipazioni Industriali zezwoliłem jednak temu przedsiębiorstwu na złożenie uwag pisemnych zamiast ustnej obrony swoich interesów w terminie przewidzianym w ramach nowego spotkania wyjaśniającego. Przedsiębiorstwo Partecipazioni Industriali złożyło te uwagi pisemne w dniu 24 kwietnia 2018 r. W dniu 7 maja 2018 r. przedsiębiorstwo Feralpi złożyło nowe oświadczenie pisemne na obronę swoich interesów jako uzupełnienie swojego udziału w nowym spotkaniu wyjaśniającym.
9. Organy ochrony konkurencji państw członkowskich zostały zaproszone do wzięcia udziału w nowym spotkaniu wyjaśniającym, w którym udział rzeczywiście wzięli przedstawiciele sześciu z tych organów⁽¹³⁾.
10. Niektóre strony stwierdziły, że nowe spotkanie wyjaśniające w dniu 23 kwietnia 2018 r. nie stanowi rozwiązania problemu, jakim jest nieprzepracowanie spotkania wyjaśniającego w przedmiocie istoty sprawy w 2002 r. z udziałem organów ochrony konkurencji państw członkowskich, ponieważ w spotkaniu wyjaśniającym w 2002 r. udział wzięły trzy inne przedsiębiorstwa i stowarzyszenie przedsiębiorców, do których również skierowane było pisemne zgłoszenie zastrzeżeń, decyzja z 2002 r. i decyzja z 2009 r. Moim zdaniem argument ten nie jest przekonujący i żaden z adresatów pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń nie ma prawa zażądać przeprowadzenia spotkania wyjaśniającego w obecności pozostałych adresatów pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń⁽¹⁴⁾.
11. Odwołując się w oświadczeniach pisemnych i ustnych do opinii rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja⁽¹⁵⁾ i do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁽¹⁶⁾, wszystkie strony skrytykowały przewlekłość przedmiotowego postępowania, które trwa około 18 lat, i stwierdziły, że naruszono ich fundamentalne prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie, o którym mowa w art. 41 ust. 1 i art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych. Zdaniem stron Komisja nie miała prawa wznowić postępowania, ponieważ jego przewlekłość i konieczność ponownego przyjęcia tej samej decyzji dwukrotnie wynikały wyłącznie z własnych nadużyć Komisji. Gdyby Komisja mimo wszystko postanowiła przyjąć trzecią decyzję o zakazie, powinna istotnie obniżyć grzywny, aby zrekomensować przewlekłość postępowania.
12. Kwestia poszanowania prawa podstawowego stron, tj. prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie, które Trybunał Sprawiedliwości uznaje w swoim orzecznictwie jako jedną z podstawowych zasad prawa Unii i o którym mowa w art. 41 ust. 1 i art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych, rzeczywiście wymaga uważnego rozpatrzenia w przedmiotowej sprawie.
13. Uwzględniając wszystkie etapy postępowania administracyjnego i sądowego, całkowity czas trwania postępowania w przedmiotowej sprawie, które rozpoczęło się od badań przeprowadzonych przez Komisję w okresie od października do grudnia 2000 r., jest bez wątpienia szczególnie długi. Minęło już bowiem ponad 18 lat. Ponieważ w wyrokach z dnia 21 września 2017 r. Trybunał Sprawiedliwości nie zbadał szeregu zarzutów podniesionych wobec wyroków Sądu, w zakresie, w jakim w wyrokach tych Sąd zatwierdził decyzję z 2009 r., jest prawdopodobne, że przynajmniej niektóre ze stron skorzystają z prawa do odwołania się od trzeciej decyzji Komisji do Sądu i Trybunału Sprawiedliwości. Jeżeli założyć, że taka trzecia tura kontroli sądowej ostatecznie zakończy postępowanie administracyjne i postępowanie sądowe w przedmiotowej sprawie, można założyć, że do tego czasu miną 22 lub 23 lata.

⁽¹²⁾ Nadzwyczajni komisarze przedsiębiorstwa Partecipazioni Industriali odrzucili moje zaproszenie do wzięcia udziału w nowym spotkaniu wyjaśniającym. Zgodnie z art. 14 ust. 4 i 5 rozporządzenia nr 773/2004 przedsiębiorstwo Partecipazioni Industriali mogło być reprezentowane na spotkaniu wyjaśniającym wyłącznie przez wynajętych prawników; zob. wyrok w sprawie Badische Anilin- & Soda-Fabrik/Komisja, 49/69, EU:C:1972:71, pkt 11.

⁽¹³⁾ Chociaż zaproszenie organów ochrony konkurencji państw członkowskich stanowi podstawowy wymóg proceduralny, organy ochrony konkurencji państw członkowskich nie mają obowiązku uczestniczyć w spotkaniu wyjaśniającym; zob. wyrok w sprawie Servier/Komisja, T-691/14, EU:T:2018:922, pkt 163.

⁽¹⁴⁾ Wyrok w sprawie Cimenteries CBR i in./Komisja, T-25/95 itd., EU:T:2000:77, pkt 697 oraz opinia rzecznika generalnego Darmona w sprawie Ahlström Osakeyhtiö i in./Komisja, C-89/85 itd., EU:C:1988:258, pkt 155.

⁽¹⁵⁾ Opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, C-109/10 P, EU:C:2011:256.

⁽¹⁶⁾ Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach: Eckle/Niemcy, sprawa nr 8130/78, pkt 76; Gorou/Grecja, sprawa nr 12686/03, pkt 46; Kakamoukas i in./Grecja, sprawa nr 38311/02, pkt 32. Przedsiębiorstwa Alfa i Valsabbia powołały się również na sprawy Neumeister/Austria, sprawa nr 1936/63 i Rouille/Francja, sprawa nr 50268/99.

14. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że zasadność czasu trwania postępowania należy oceniać na podstawie okoliczności właściwych dla każdej sprawy, a w szczególności znaczenia sporu dla zainteresowanych, złożoności sprawy oraz zachowania stron i właściwych organów, przy czym wykaz istotnych kryteriów nie jest wyczerpujący ⁽¹⁷⁾.
15. Następnie Trybunał Stwierdził, że kwestii tej nie rozstrzyga okoliczność, że przedawnienie w zakresie postępowania w celu nałożenia grzywien zgodnie z art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 jeszcze nie nastąpiło ⁽¹⁸⁾.
16. Brak zasadności czasu trwania postępowania można stwierdzić nie tylko na podstawie przewlekłości jednego lub kilku poszczególnych etapów postępowania, ale również na podstawie ogólnej oceny łącznego czasu trwania postępowania administracyjnego i postępowania sądowego ⁽¹⁹⁾.
17. Nie można stwierdzić, że Komisja powinna brać pod uwagę wyłącznie czas trwania postępowania prowadzonego przez samą Komisję. Postanowienia art. 41 ust. 1 i art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych zawierają jedynie dwa oblicza jednego i tego samego prawa podstawowego stron do rozpatrzenia ich sprawy w rozsądnym terminie ⁽²⁰⁾. Z punktu widzenia zainteresowanych przedsiębiorstw znaczenie ma jedynie kwestia, kiedy ich „sprawa” zostanie ostatecznie rozpatrzona przez niezależny organ ⁽²¹⁾.
18. Komisja nie może zwolnić się z wszelkiej odpowiedzialności za całkowity czas trwania postępowania, w tym jego etapy sądowe, ponieważ to, czy w układzie, w którym Komisja działa w sprawach antymonopolowych zarówno jako organ śledczy, jak i jako organ decyzyjny pierwszej instancji, przestrzegane są prawa podstawowe, zależy od tego, czy strony mają prawo do zaskarżenia decyzji Komisji przed sądami UE ⁽²²⁾.
19. W przedmiotowej sprawie istnieje niewątpliwie rzeczywiste ryzyko, że Trybunał Sprawiedliwości uzna, iż ogólny czas trwania postępowania w przedmiotowej sprawie, w tym dwa etapy prowadzone przed Sądem po przyjęciu przez Komisję decyzji z 2002 r. i decyzji z 2009 r., jest bezzasadnie długi. Wówczas może powstać pytanie o to, jaki byłby właściwy środek naprawczy.
20. Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w przypadku nieprzestrzegania rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia, mającego charakter uchybienia proceduralnego i naruszającego prawo podstawowe, strona, w przypadku której prawo to zostało naruszone, winna mieć dostęp do skutecznego środka odwoławczego, zapewniającego odpowiednie zadośćuczynienie ⁽²³⁾.
21. Trybunał Sprawiedliwości często musiał mierzyć się z pytaniem, jaki środek naprawczy powinien zastosować Sąd lub Trybunał Sprawiedliwości, jeżeli Sąd lub Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi, że postępowanie administracyjne lub postępowanie sądowe w sprawie antymonopolowej trwa zbyt długo.
22. Trybunał Sprawiedliwości spójnie orzekł, że Sąd lub Trybunał Sprawiedliwości mogą stwierdzić nieważność decyzji Komisji, w której stwierdziła ona naruszenie art. 101 lub 102 TFUE i nałożyła za to stosowne grzywny, jedynie wówczas, gdy zostanie wykazane, że bezzasadna przewlekłość postępowania sądowego miała niekorzystny wpływ na zdolność zainteresowanych przedsiębiorstw do obrony w postępowaniu administracyjnym lub sądowym ⁽²⁴⁾.
23. Abstrakcyjne i niedokładne stwierdzenia zainteresowanych przedsiębiorstw, jakoby ich prawa do obrony zostały naruszone, nie są wystarczające. Należy udowodnić konkretny niekorzystny wpływ na zdolność przedsiębiorstw do obrony, np. fakt, że osoby pracujące w przedsiębiorstwie, które mogłyby złożyć odciążające wyjaśnienia w przedmiocie dowodów zawartych w aktach Komisji, nie żyły lub nie były dostępne w momencie, w którym przedsiębiorstwo uzyskało – z opóźnieniem – dostęp do akt Komisji, lecz mogłyby złożyć wyjaśnienia, gdyby dostęp do akt nie został przyznany z opóźnieniem ⁽²⁵⁾.

⁽¹⁷⁾ Opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 237 oraz przywołane w niej orzecznictwo.

⁽¹⁸⁾ Opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 347.

⁽¹⁹⁾ Opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 238 i 239.

⁽²⁰⁾ Opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 240.

⁽²¹⁾ Opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 240.

⁽²²⁾ Zob. wyrok w sprawie Schindler/Komisja, C-501/11 P, EU:2013:522, pkt 34.

⁽²³⁾ Kudła/Polska, sprawa nr 30210/96, pkt 150–156; zob. również wyrok w sprawie Groupe Gascogne/Komisja, C-58/12 P, EU:C:2013:770, pkt 72.

⁽²⁴⁾ Wyrok w sprawie Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, C-105/04 P, EU:C:2006:592, pkt 42 i 43 oraz opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 250–262.

⁽²⁵⁾ Wyrok w sprawie Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied, zob. przypis 24 powyżej, pkt 56 i 49 oraz opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 312–320.

24. W przypadku nieudowodnienia konkretnego niekorzystnego wpływu na zdolność przedsiębiorstwa do obrony Trybunał Sprawiedliwości zawsze orzekał, że Sąd lub Trybunał Sprawiedliwości może przyznać jedynie rekompensatę finansową. Podczas gdy w starszym orzecznictwie uznawano, że rekompensata ta przyznana przez Sąd lub Trybunał Sprawiedliwości może przyjmować formę obniżenia grzywny nałożonej przez Sąd w ramach nieograniczonego prawa orzekania w rozumieniu art. 261 TFUE ⁽²⁶⁾, w nowszym orzecznictwie uznaje się, że odpowiednim środkiem naprawczym jest wniesienie przez dane przedsiębiorstwo odrębnego powództwa o odszkodowanie na podstawie art. 268 TFUE w związku z art. 340 akapit drugi TFUE ⁽²⁷⁾.
25. W niniejszej sprawie nie otrzymałem żadnych dowodów potwierdzających konkretny niekorzystny wpływ bezzasadnej przewlekłości postępowania dla zdolności stron do obrony. Pierwszy etap administracyjny postępowania, wynikiem którego było wydanie decyzji z 2002 r., był stosunkowo krótki, a strony miały w tym czasie pełny dostęp do akt. Podczas nowego spotkania wyjaśniającego w dniu 23 kwietnia 2018 r. oraz w różnych oświadczeniach pisemnych złożonych od czasu wznowienia postępowania w następstwie pism z dnia 15 grudnia 2017 r. strony nie dowiodły żadnego konkretnego niekorzystnego wpływu na ich zdolność do obrony. Wręcz przeciwnie – merytoryczne argumenty przedstawione na nowym spotkaniu wyjaśniającym oraz w niektórych z tych pisemnych oświadczeń potwierdzają zdolność stron do obrony.
26. Strony twierdzą jednak, że w tej konkretnej sprawie, w której już dziś może dojść do naruszenia ich prawa podstawowego do rozpatrzenia ich sprawy w rozsądnym terminie, Komisja byłaby zobowiązana natychmiast przerwać postępowanie, aby uniknąć świadomego przedłużenia już i tak przewlekłego postępowania, a tym samym przedłużenia czasu naruszenia prawa podstawowego stron.
27. Chociaż nie mogę zgodzić się z argumentami stron w odniesieniu do ich ostatecznego wniosku, uważam, że strony mają rację, że sytuacja, w jakiej znajduje się obecnie Komisja w niniejszej sprawie, różni się od sytuacji, do której odnosi się orzecznictwo, o którym mowa w pkt 21–24 powyżej.
28. Orzecznictwo, o którym mowa w pkt 21–24 powyżej, odnosi się do środka naprawczego, jaki powinien przyznać Sąd lub Trybunał Sprawiedliwości, jeżeli Sąd lub Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi, że postępowanie administracyjne lub postępowanie sądowe w sprawie antymonopolowej trwa zbyt długo, natomiast pytanie, przed którym staje dziś w niniejszej sprawie Komisja, dotyczy tego, czy powinna kontynuować postępowanie i przyjąć nową, trzecią decyzję, która – wraz z wynikającą z niej kontrolą sądową, do której Strony mają pełne prawo – z pewnością przedłużyłaby bardzo długie już postępowanie o kolejne cztery lub pięć lat (zob. pkt 13 powyżej).
29. Zasadnicza różnica polega na tym, że Komisja nie ma obowiązku wznowienia postępowania po stwierdzeniu z przyczyn proceduralnych nieważności wcześniejszej decyzji stwierdzającej naruszenie prawa w zakresie ochrony konkurencji i nakładającej grzywny ani nie jest zobowiązana do kontynuowania takiego wznowionego postępowania do czasu wydania nowej decyzji.
30. Zakres swobody uznania Komisji w kwestii tego, czy wszcząć postępowanie w sprawie możliwego naruszenia zakazów dotyczących ochrony konkurencji oraz czy kontynuować postępowanie do czasu przyjęcia pierwszej decyzji stwierdzającej naruszenie reguł konkurencji i nakładającej grzywny ⁽²⁸⁾, jest równie szeroki co zakres swobody Komisji w kwestii tego, czy wznowić postępowanie po stwierdzeniu nieważności pierwszej decyzji z przyczyn proceduralnych oraz czy kontynuować wznowione postępowanie do czasu przyjęcia drugiej decyzji. Podobnie, jeżeli z przyczyn proceduralnych zostanie stwierdzona nieważność również drugiej decyzji, Komisja również ma szeroki zakres swobody uznania w kwestii tego, czy wznowić postępowanie oraz czy kontynuować wznowione postępowanie do czasu przyjęcia trzeciej decyzji.

⁽²⁶⁾ Wyrok w sprawie Baustahlgewebe/Komisja, C-185/95 P, EU:C:1998:608, pkt 48.

⁽²⁷⁾ Wyroki w sprawach Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Komisja, C-385/07 P, pkt 195; Groupe Gascogne/Komisja, zob. przypis 23 powyżej, pkt 81–83; Bolloré/Komisja, C-414/12 P, EU:C:2014:301, pkt 106; oraz CEPSA/Komisja, C-608/13 P, EU:C:2016:414, pkt 71.

⁽²⁸⁾ Istnienie tego szerokiego zakresu swobody uznania jasno wynika z brzmienia art. 7 i art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, które stanowią, że Komisja „może” przyjmować takie decyzje, z orzecznictwa dotyczącego praw skarżących (zob. wyrok w sprawie Ufex i in./Komisja, C-119/97 P, EU:C:1999:116, pkt 86–92), a także z orzecznictwa w sprawie Masterfoods (C-344/98, EU:C:2000:689).

31. Nie zgadzam się jednak ze stanowiskiem stron, że w obecnej sytuacji, w której istnieje rzeczywiste ryzyko uznania przez Trybunał Sprawiedliwości, iż całkowity czas trwania postępowania jest już zbyt długi, Komisja z straciłaby wszelką swobodę uznania i byłaby automatycznie zobowiązana do przerwania postępowania. W stanowisku tym zbyt jednostronnie kładzie się nacisk na konieczność ochrony praw stron do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie, które wynikają z Karty praw podstawowych, jednocześnie całkowicie ignorując znaczenie wdrożenia reguł konkurencji UE, które jest podstawowym celem Traktatów ⁽²⁹⁾.
32. Moim zdaniem właściwe stanowisko w obecnej sytuacji jest takie, że Komisja jest zobowiązana – korzystając z przysługującego jej prawa do podjęcia decyzji o możliwości wznowienia lub zaniechania postępowania oraz kontynuowania postępowania do czasu przyjęcia nowej decyzji stwierdzającej naruszenie prawa w zakresie ochrony konkurencji i nakładającej grzywny – do rozważenia i przyznania odpowiedniej wagi możliwemu naruszeniu prawa podstawowego stron do rozpatrzenia ich sprawy w rozsądnym terminie, które to naruszenie już nastąpiło, a także do rozważenia i przyznania odpowiedniej wagi dalszym skutkom tej decyzji dla ochrony prawa podstawowego stron.
33. Oznacza to, że zanim Komisja przyjmie nową, trzecią decyzję w tej sprawie, musi ona zbadać – uwzględniając wszystkie okoliczności sprawy – czy wpływ przyjęcia tej trzeciej decyzji na ochronę praw podstawowych stron w ramach Karty praw podstawowych nie przeważa nad wkładem tego działania w osiągnięcie celu, jakim jest wdrożenie reguł konkurencji UE.
34. Jeżeli w wyniku tych rozważań okaże się, że wkład przyjęcia nowej, trzeciej decyzji w osiągnięcie celu, jakim jest wdrożenie reguł konkurencji UE, przeważa nad wpływem tego działania na ochronę praw podstawowych stron wynikających z Karty, Komisja może przyjąć tę trzecią decyzję. Aby zaradzić ewentualnemu naruszeniu prawa podstawowego stron, Komisja musi następnie – moim zdaniem – obniżyć kwoty grzywien nałożonych na strony. Wysokość obniżki musi odzwierciedlać specyfikę sprawy, w tym fakt, że w tym przypadku przyczyną przewlekłości nie było postępowanie stron ⁽³⁰⁾.
35. Moim zdaniem projekt decyzji spełnia te wymogi. Stwierdzono w niej bowiem, uwzględniając wszystkie szczególne okoliczności sprawy, że przyjęcie trzeciej decyzji w sprawie nałożenia grzywien jest w ostatecznym rozrachunku uzasadnione i jednocześnie zmniejsza grzywny o 50 % ze względu na długi czas trwania postępowania. Nawet jeżeli Trybunał Sprawiedliwości uznałby, że czas trwania postępowania w tej sprawie jest bezzasadnie długi, obniżka ta wydaje się odpowiednim środkiem zaradczym ⁽³¹⁾.
36. W porównaniu z decyzją z 2009 r. – oprócz obniżki o 50 %, o której mowa w pkt 35 powyżej – w projekcie decyzji uwzględniono wyroki z dnia 9 grudnia 2014 r. i w związku z tym obniżono kwotę podstawową grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa Partecipazioni Industriali i Ferriere Nord odpowiednio o 3 % i 6 % ⁽³²⁾. Ponadto, mając na uwadze sytuację finansową przedsiębiorstwa Partecipazioni Industriali, w projekcie decyzji powstrzymano się również od zastosowania mnożnika służącego zapewnieniu skutku odstrasżającego w odniesieniu do przedsiębiorstwa Partecipazioni Industriali i po uwzględnieniu pułapu wynoszącego 10 % na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 nałożono na nie grzywnę w wysokości 0 EUR.
37. Zgodnie z art. 16 decyzji 2011/695/UE zbadałem, czy projekt decyzji dotyczy jedynie zastrzeżeń, co do których strony miały możliwość przedstawienia swoich stanowisk, i stwierdziłem, że tak właśnie było.
38. Ogólnie rzecz biorąc, uważam, że w niniejszej sprawie przestrzegano skutecznego wykonywania praw procesowych stron.

Bruksela, dnia 1 lipca 2019 r.

Wouter WILS

⁽²⁹⁾ Opinia 2/13 (Przystąpienie Unii Europejskiej do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności) Trybunału Sprawiedliwości, EU:C:2014:2454, pkt 172, oraz opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 328.

⁽³⁰⁾ Z powodów określonych w pkt 18 powyżej przeciwko stronom nie można wykorzystać faktu, że strony skorzystały z przysługującego im prawa do odwołania się od decyzji z 2002 r. i decyzji z 2009 r. do sądów UE.

⁽³¹⁾ Por. opinia rzecznik generalnej Kokott w sprawie Solvay/Komisja, zob. przypis 15 powyżej, pkt 357.

⁽³²⁾ Zob. pkt 3 i przypis 7 powyżej.